

**UCHWAŁA NR IX.66.2015
Rady Miejskiej w Pełczycach**

z dnia 22 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia programu usuwania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Pełczyce.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 i 5, art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2015, poz. 1515) uchwała się co następuje:

- § 1.** Przyjmuje się do realizacji program usuwania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Pełczyce, stanowiący załącznik do uchwały.
- § 2.** Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Pełczyc.
- § 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Marek Szczepanik

Spis treści:

1. Wstęp.
2. Cel i sposób realizacji programu.
3. Krótka charakterystyka barszczu oraz jego negatywnego wpływu na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi oraz stan środowiska naturalnego.
4. Metody walki z barszczem Sosnowskiego.
5. Miejsca występowania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Pełczyce.
6. Źródła finansowania programu.

1. Wstęp.

Barszcz Sosnowskiego to gatunek rośliny zielnej z rodziny selerowatych. Pochodzi z południowego i wschodniego Kaukazu i Zakaukazia. Obecnie rozprzestrzeniła się na obszarach Europy Środkowej i Wschodniej jako roślina inwazyjna stwarzając zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i zwierząt oraz wywołując niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym.

2. Cel i zadania programu:

Celem Programu „Usuwanie barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Pełczyce” jest przede wszystkim zminimalizowanie ryzyka narażenia zdrowia mieszkańców Gminy Pełczyce i pozostałych osób. Powyższy cel można uzyskać:

- poprzez działania propagandowe mające na celu uświadamianie społeczeństwa o szkodliwości barszczu Sosnowskiego i ewentualnych skutkach styczności z rośliną,
- poprzez zwalczanie roślin.

By osiągnąć wyznaczony cel należy połączyć zadania polegające na zwalczaniu mechanicznym i chemicznym jak i informowaniu mieszkańców o zagrożeniach wynikających z obecności barszczu Sosnowskiego. Zadaniem Programu jest określenie sposobów sukcesywnego zwalczania barszczu Sosnowskiego. Niszczenie barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Pełczyce realizowane poprzez zlecenie usługi skoordynowanego niszczenia barszczu metodą chemiczną - trzykrotnie w czasie sezonu wegetacji na gruntach będących własnością Gminy, jak i innych podmiotów i osób prywatnych, które zadeklarowały chęć udziału w programie.

3. Krótka charakterystyka barszczu oraz jego negatywnego wpływu na zdrowie i bezpieczeństwo ludzi oraz stan środowiska naturalnego.

3.1. Pochodzenie rośliny, przynależność systematyczna barszczu Sosnowskiego.

Pochodzi z południowego i wschodniego Kaukazu i Zakaukazia. Obecnie rozprzestrzeniła się na obszarach Europy Środkowej i Wschodniej jako roślina inwazyjna stwarzając zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i zwierząt oraz wywołując niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym. Początkowo barszcz Sosnowskiego wprowadzany był jako wysokoplenna, bogata w białko i węglowodany roślina paszowa przeznaczona na kiszonki. W latach 70-tych ubiegłego wieku w Polsce używany był nie tylko jako pasza dla zwierząt ale także jako roślina miododajna oraz atrakcyjna ozdoba ogrodów i parków. Niestety raz uwolniony do środowiska barszcz wymknął się spod kontroli i zaczął w rozprzestrzeniać się na nowych terenach.

3.2. Charakterystyczne cechy i informacje na temat barszczu Sosnowskiego ułatwiające rozpoznanie rośliny w terenie.

Barszcz Sosnowskiego jest okazałą rośliną zielną. Może osiągać imponującą wysokość od 1 do 4 metrów. Łodyga jest zielona, u dołu zwykle pokryta purpurowymi plamami, rzadko owłosiona, podłużnie bruzdowana, w środku pusta. Korzeń sięga nawet do 2 metrów głębokości i silnie rozgałęzia się w przypowierzchniowej części. Liście dorosłych osobników osiągają okazałe rozmiary a ich średnica może przekraczać 150 cm. Kształt liści określa się jako pierzastodzielny. Blaszka liścia jest podzielona na dość szerokie, tępo zakończone lub krótko zaostrome odcinki. Brzeg blaszki posiada najczęściej drobne, zaokrąglone ząbki. Kształt liści jest zmienny, dlatego rozpoznanie rośliny tylko na ich podstawie może stwarzać wiele problemów. Dolne liście, które wyrastają tuż przy podłożu zebrane są w charakterystyczną kępkę tzw. rozetę. Ogonki liściowe są zazwyczaj silnie owłosione. Pojedyncze kwiaty barszczu Sosnowskiego są barwy białej lub rzadziej lekko różowawej. Zebrane są w duże baldachy, których średnica może przekraczać 80 cm. Baldach składa się z wielu mniejszych baldaszków wyrastających na krótko owłosionych promieniach. Na jednej roślinie może występować nawet do 50 tysięcy kwiatów. W warunkach europejskich barszcz kwitnie od połowy czerwca do końca lipca. Nasiona dojrzewają i osypują się od końca sierpnia do października. Jedna roślina może wyprodukować nawet 20 tysięcy nasion. Większość z nich pozostaje w gruncie w pobliżu roślin matecznych, pozostałe mogą rozprzestrzeniać się na stosunkowo duże odległości. Nasiona barszczu zachowują żywotność przez kilka lat i charakteryzują się wysokim procentem kiełkowania. Są też odporne na niekorzystne warunki zewnętrzne. Barszcz Sosnowskiego owocuje tylko raz w życiu i ginie po wydaniu nasion. Nie rozmnaża się wegetatywnie - ma jednak duże zdolności regeneracyjne i potrafi szybko odbudować się po uszkodzeniu np. po wykoszeniu.

3.3. Drogi przenoszenia nasion:

- wiatr o dużej prędkości,
- woda (nasiona pływają do 3 dni w wodzie stojącej i 2 dni w wodzie płynącej - zanim utoną),
- przez zwierzęta,
- z substratami sypkimi, glebą i płodami rolnymi,
- każda forma transportu ziemi z miejsc występowania omawianych gatunków oraz ich okolic stwarza ryzyko przeniesienia zawartych w niej nasion.

3.4. Barszcz jako roślina zagrażająca bezpieczeństwu ludzi.

Barszcz Sosnowskiego stanowi duże zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi ze względu na możliwość powodowania poparzeń. Wszystkie części barszczu Sosnowskiego zawierają olejek eteryczny, który chroni roślinę przed owadami. W kontakcie ze skórą i w obecności światła słonecznego powoduje oparzenia II i III stopnia. Kontakt z olejkami eterycznymi może także wywoływać podrażnienia dróg oddechowych i spojówek. Na szkodliwe działanie barszczu szczególnie narażone mogą być osoby spędzające latem dużo czasu na świeżym powietrzu - zwłaszcza dzieci, pracownicy zajmujący się utrzymaniem zieleni, rolnicy. Siła oddziaływania olejków zwiększa się w wysokich temperaturach, przy dużej wilgotności oraz w przypadku silnego spocenia się - wówczas do poparzenia może dojść nawet bez bezpośredniego kontaktu z rośliną np. podczas oglądania jej z niewielkiej odległości, dłuższego przebywania w miejscu większej koncentracji barszczu. Stopień wrażliwości na szkodliwe działanie barszczu jest różny u poszczególnych osób. Pierwsze objawy poparzenia mogą pojawić się od kilkunastu minut do nawet kilku godzin od kontaktu z rośliną. Na skórze początkowo pojawia się zaczerwienienie a następnie bolesne pęcherze wypełnione płynem surowicznym. W zmienionym miejscu przez kilka dni utrzymuje się stan zapalny. Po jego ustąpieniu poparzone miejsca ciemnieją i stają się wrażliwe na światło ultrafioletowe. Poparzenia barszczem Sosnowskiego mogą zakończyć się powstawaniem blizn.

3.5. Barszcz Sosnowskiego jako roślina niebezpieczna dla zwierząt.

Roślina może powodować oparzenia u zwierząt hodowlanych np. wymion u krów mlecznych. Spożycie dużej ilości zielonych roślin przez zwierzęta może powodować stany zapalne przewodu pokarmowego, krwotoki i biegunkę. Zgodnie z informacją zawartą w „Wytycznych dotyczących

zwalczania barszczu Sosnowskiego" poparzenia barszczem dotyczą zwierząt o jasnym umaszczeniu a u zwierząt łaciących poparzenia dotyczą tylko jasnych części ciała. Obrażenia są bardzo trudne w leczeniu.

3.6. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego.

Barszcz Sosnowskiego jest niebezpieczny dla naturalnego środowiska przyrodniczego gdyż:

- wcześniej tworzy zwarte ulistnienie zacieńając wolniej rosnące rośliny, tworzy rozległe łany i szybko zwiększa areal i liczbę stanowisk,
- posiada dużą odporność na niekorzystne warunki,
- charakteryzuje się dużą żywotnością, wysoką płodnością oraz dużą liczbą nasion zalegających w glebie oraz masowym kiełkowaniem nasion po okresie spoczynku,
- może kolonizować zarówno siedliska i zbiorowiska naturalne,
- wypiera gatunki rodzime,
- zmniejszenie areалу łąk i pastwisk,
- przenikanie do obszarów chronionych.

3.7. Inne negatywne skutki występowania barszczu Sosnowskiego:

- zmniejszanie atrakcyjności turystycznej,
- zmniejszanie atrakcyjności inwestycyjnej,
- utrudnianie zabiegów agrotechnicznych,
- ograniczanie widoczności przy drogach,
- negatywny wpływ na estetykę krajobrazu.

4. Metody usuwania barszczu Sosnowskiego.

4.1. Mechaniczne:

1) **orka** - na głębokość 30 cm niszczy wschody barszczu i może w znaczący sposób zredukować procent kiełkujących nasion. Podcinanie lub wykopywanie korzeni powinno być wykonywane dwukrotnie: wczesną wiosną oraz w połowie lata. Zalecane jest podcinanie co najmniej 10 cm powyżej powierzchni gleby. Jest to metoda pracochłonna, ale bardzo efektywna i może być stosowana w przypadku występowania w większych arealach.

2) **koszenie** - metoda stosowana na większych arealach. Bardzo szybkie odrastanie sprawia, że koszenie musi być powtarzane 2-4 razy w trakcie sezonu wegetacyjnego, aby nie dopuścić do zmagazynowania w korzeniach i liściach składników potrzebnych do zakwitnięcia i wydania nasion. Należy pamiętać, że im wyżej kosimy, tym większe jest prawdopodobieństwo odrastania nowych pędów, ciągle dążących do wydania kwiatostanu. Całkowite wyeliminowanie roślin polega na ich "zmęczeniu" czyli bardzo częstym koszeniu.

3) **ścinanie** kwitnących roślin przed zawiązaniem nasion - w ten sposób jest powstrzymane wytwarzanie nowych nasion. Usuwanie baldachów może być również skuteczne jak koszenie, jednakże bardzo istotny jest czas ich usuwania. Nie należy tego robić zbyt wcześnie w sezonie, bo regeneracja następuje bardzo szybko i w rezultacie wytworzony zostanie nowy kwiatostan. Zbyt późny zabieg daje ryzyko osypywania się dojrzałych nasion do gleby. Ścięte baldachy muszą być zebrane i zniszczone.

4) **zawiązywanie** baldachów w worki plastikowe oraz zmiana warunków glebowych - polega na ograniczeniu wysiewu nasion do gleby oraz zmianie warunków glebowych na niekorzystne dla rośliny. W czasie zawiązywania się owoców nakłada się na baldachy worki plastikowe, które nie pozwalają na rozsianie się nasion. Nasiona zebrane w plastikowe worki są palone, a obszar na którym rosły rośliny poddaje się procesowi wapnowania.

5) **karczowanie roślin** - polega na usunięciu wierzchnich warstw gleby na obszarach, na których roślina ta występuje w największym zagęszczeniu i na to miejsce przywiezienie nowej ziemi, wykonaniu

głębokiej orki i wapnowaniu gleby. Już po pierwszym roku w miejscach, gdzie dokonano wymiany powierzchni warstw ziemi nie stwierdzono okazów barszczu lub pojawiły się tylko pojedyncze osobniki.

4.2. Chemiczne:

1) najczęściej stosowanym preparatem jest Roundup 360 SL. Stosowanie tego środka powoduje osłabienie siły kiełkowania nasion. Często stosuje się środki dodatkowo dodawane do Roundupu w celu poprawienia zdolności penetracji. Późne zabiegi nie tylko niszczą lub osłabiają wieloletnie rośliny barszczu, ale także osłabiają zdolność kiełkowania nasion. W miejscach, na których doszło do rozsiania się nasion barszczu, jego zwalczanie należy zaplanować na 4 - 5 lat. Nie wyklucza się dłuższego czasu zwalczania. Zabiegi opryskiwania można wykonywać w trzech terminach: wiosną - do połowy maja na siewki; wczesnym latem - od czerwca, w okresie wytwarzania pędów kwiatowych, do początku kwitnienia; późnym latem do - jesieni, gdy rośliny osiągną fazę dobrze rozwiniętej rozety.

2) metoda termiczna norweskiej firmy Heatweed Technologies prowadzona za pomocą wody o temperaturze 98⁰ C wstrzykiwanej w korzenie barszczu. Stosowana na małych, średnich i wielkich roślinach, przed, w trakcie i po kwitnieniu, trzykrotnie na każdej roślinie. Metoda powinna być stosowana przez kilka lat, aż do wyczerpania nasion w gruncie i obumarciu systemu.

5. Miejsca występowania barszczu Sosnowskiego na terenie Gminy Pełczyce.

Na terenie Gminy Pełczyce została przeprowadzona inwentaryzacja występowania barszczu Sosnowskiego w 2015 roku. Przybliżona wielkość jego występowania wynosi około 24 ha. Inwentaryzacja będzie aktualizowana na bieżąco i jest otwarta z uwagi na inwazyjny charakter rośliny.

6. Źródła finansowania programu.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie może dofinansować maksymalnie 75 % kosztów kwalifikowanych. Pozostałe 25 % kosztów za prowadzenie zabiegów usuwania barszczu i zapobiegania jego odnowieniom pokrywa Gmina (dla terenów włanych) w współfinansowaniu z właścicielem terenu.